



APLICAREA POLIGRAFULUI LA CERCETAREA INFRAȚIUNILOR – MIT SAU REALITATE

Iurie ODAGIU,

doctor în drept, conferențiar universitar
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

Andrei LUNGU,

masterand, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

Prezenta lucrare are ca obiectiv analiza problemelor specifice desfășurării testării cu aparatura poligraf și aplicarea rezultatelor acestora în cadrul urmăririi penale.

Cercetarea criminalistică, după cum se știe, este un proces destul de complicat, care are ca scop restabilirea evenimentului infracțional produs în trecut, după probele descoperite de către ofițerul de urmărire penală. Cel mai important element, determinant, al structurii organizatorice și psihologice a activității ofițerului de urmărire penală constă în acumularea și studierea celor mai diverse elemente de fapt, circumstanțe, date în baza cărora el va restabili complet evenimentul produs în trecut, corelațiile diferitor persoane implicate în evenimentul respectiv, precum și personalitatea subiectului care a săvârșit infracțiunea [1].

În literatura de specialitate au fost exprimate și opinii menite să confere o notă și mai pronunțată de specificitate ansamblului metodelor de investigare criminalistică.

Un astfel de exemplu este teoria autorului Charles E. O'Hara care consideră că metodologia anchetei penale se fundamentează pe regula celor trei I: informația, interogatoriul și instrumentarea. Această opinie reprezintă esența modului de a se proceda în dovedirea vinovăției sau nevinovăției unei persoane.

Alți autori, precum Camil Suciu, îmbrățișează un criteriu bipartit de clasificare a metodelor de investigare criminalistică,

clasificându-le în metode tehnico-științifice și tactice.

Mijloacelor obișnuite de apreciere a sincerității sau nesincerității celor ce se regăsesc în procesul urmăririi penale în diverse calități, mai ales a suspectului sau a inculpatului, li s-a adăugat, în ultimele decenii, un mijloc obiectiv de investigare a principalelor modificări psihofiziologice ce însoțesc emoția în situația falsificării adevărului. Este vorba despre înregistrarea pe cale obiectivă, cu ajutorul unor aparate speciale de tip poligraf, a modificărilor fiziologice ale organismului provocate de diverse stări emoționale [2].

Vom opera cu definiția poligrafului folosită de legiuitor: *detector al comportamentului simulat* (denumit în continuare *poligraf*) – mijloc tehnic de înregistrare a parametrilor fiziologici (inclusiv ai respirației, ai activității cardiovasculare, ai sensibilității chinestezice a pielii), care permite detectarea comportamentului simulat cu prezentarea rezultatelor înregistrate în formă analogă și/sau digitală [3].

Din punctul nostru de vedere prezintă interes evoluția acestui aparat. Se cunoaște faptul că poligraful este de origine europeană. Un interes aparte pentru detecția instrumentală și științifică a comportamentului simulat s-a manifestat încă din anul 1895, când fondatorul Școlii Italiene pozitiviste de criminologie, Cesare Lombroso, experimenta un instrument pentru detectarea comportamen-



tului simulat.

Americanii au preluat ideile europene, dezvoltând o tehnică separată. Astfel, catalizatorul acestei idei a fost psihologul germano-american Hugo Münsterberg de la Universitatea Harvard, inițiatorul actualei tehnici, care susține că detectarea vinovăției trebuie efectuată cu o multitudine de variabile psihologice și fiziologice incluzând pneumograful, pletismograful, activitatea inimii și activitatea electrodermală.

La ora actuală, în lume se atestă două direcții de dezvoltare a cercetărilor științifice în domeniul detecției comportamentului simulat prin aplicarea poligrafului. Cercetătorii americani recomandă poligrafe produse de companiile Lafayette și Axciton, pe când cercetătorii din Rusia propun pentru aplicare poligrafe elaborate în laboratoarele academicianului V. Varlamov, Polikonius S.A etc.

În R. Moldova, prevederi referitoare la scopul, principiile testării cu utilizarea poligrafului, tipurile testării, modul de organizare și efectuare a testării, restricțiile etc. se regăsesc în Legea nr. 269 privind aplicarea testării la detectorul comportamentului simulat (poligraf) din 12 decembrie 2008.

În general, deosebim cinci etape de bază ale procesului testării cu utilizarea poligrafului:

- activități preliminare;
- interviul pre-test;
- testul propriu-zis;
- interviul post-test;
- analiza diagramei și formularea concluziilor.

Fiecare din aceste etape își are obiectivele sale specifice, toate etapele fiind importante în egală măsură pentru atingerea scopurilor testării.

Cercetările efectuate de Institutul de Psihologie al Academiei de Științe din Rusia (Институт психологии РАН), confirmă faptul că mai mult de 90% dintre respondenții chestionați se consideră oameni onești și cinstiți, dar aproape 80% dintre ei sunt gata să mintă în beneficiul său și 60% – să depună

mărturie falsă în instanță.

Potrivit Institutului de Cercetare al Ministerului Afacerilor Interne al Rusiei (ВНИИ МВД России), precizia și acuratețea indicatorilor obținuți în cadrul testării cu aplicarea poligrafului este de cel puțin 96%, ceea ce este destul de comparabil cu precizia și acuratețea rezultatelor expertizelor criminalistice precum și a multor altor examinări medico-legale.

În opinia poligrafologilor români, examinările efectuate oferă *concluzii științifice* bazându-se pe *Legile Fundamentale ale Psihologiei și Fiziologiei*.

Studiile efectuate de Asociația Americană a Operatorilor de Poligraf au arătat că informațiile obținute cu ajutorul său sunt utilizate în mod eficient în dosare penale în 87 - 96% din cazuri.

Utilizarea metodelor instrumentale pentru aflarea circumstanțelor săvârșirii unei infracțiuni este o metodă de perspectivă, care așteaptă soluționarea și recunoașterea acesteia.

Să analizăm principiul de lucru al poligrafului și activitatea propriu-zisă a poligrafologului.

Poligraful înregistrează modificările parametrilor fiziologici ai subiectului, atunci când un subiect este testat fiind pus să răspundă la anumite întrebări. Formarea, competența și experiența examinatorului sunt foarte importante pentru precizia și acuratețea concluziilor unei examinări poligraf.

Elementele de investigare a tehnicii poligraf sunt:

- modificările activității cardiovasculare, manifestate în ritmul și amplitudinea pulsului, precum și în tensiunea arterială;
- modificarea caracteristicilor normale ale respirației;
- modificarea rezistenței electrice a pielii, denumită reacția electrodermică (R.E.D.);
- modificarea caracteristicilor normale ale vocii, funcția fonatorie influențată de schimbarea tremurului fiziologic al mușchiiului aparatului fonospirator.

Studiul experienței utilizării poligrafului din punctul de vedere al practicii crimi-



nalistice a permis să identificăm trei grupuri mari de situații în care examinările prin aplicarea poligrafului ar fi cele mai eficiente:

– situații, când în cadrul investigării infracțiunii nu există alte posibilități de acumulare a informației;

– obținerea informațiilor este posibilă prin metode și mijloace tradiționale polițienești, dar aceasta este asociată cu costuri materiale exagerate sau implică o perioadă de timp mare, sau implicarea unor forțe semnificative;

– este necesară obținerea operativă a informației (în termen de 1-2 zile), iar metodele și mijloacele tradiționale nu pot asigura performanța respectivă, adică o astfel de sarcină poate fi rezolvată doar prin efectuarea unei examinări, stabilind prezența sau absența informațiilor solicitate în memoria unei persoane.

Testarea cu aplicarea poligrafului face posibilă obținerea următoarelor informații: restrângerea cercului de suspecti; stabilirea săvârșirii faptei ilicite; identificarea participanților la fapta ilegală; evaluarea veridicității informațiilor furnizate; colectarea informațiilor suplimentare.

Un sondaj care folosește un poligraf ne permite să economisim timp, eforturi umane, precum și costuri materiale pentru desfășurarea activităților polițienești legate de investigare și alte acțiuni.

În cadrul Ministerului Afacerilor Interne, toate testările cu aplicarea poligrafului se efectuează numai în baza consimțământului în scris a persoanei testate.

Rezumând cele expuse mai sus, consider necesar să menționăm că utilizarea poligrafului în investigarea și cercetarea infracțiunilor extinde posibilitățile în cadrul urmăririi penale, oferă anchetatorilor informații valoroase, pe care cu greu le-ar fi putut obține în orice alt mod.

În acest sens, este imposibil să nu fim de acord cu opinia exprimată în literatură de specialitate conform căreia neglijarea posibilităților tehnice ale unui poligraf ar presupune respingerea unei metode eficiente, științifice și necostisitoare de obținere a informațiilor.

Referințe bibliografice

1. Gheorghiuță M., *Tratat de metodică criminalistică*. Chișinău: 2015.
2. Marin Ruiu, *Criminalistică*, București: Ed. Universul Juridic, 2013, p. 170.
3. Legea privind aplicarea testării la detectarea comportamentului simulat (poligraf), nr. 269 din 12-12-2008, în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 57-58, art. 161.